

VIOLENCIA DE GÈNERE

**EN LA POBLACIÓ
ADOLESCENT**

**Guia d'orientació
per a la família**

**DIPUTACIÓN
DE ALICANTE**

En la present publicació es procura fer un ús no sexista del llenguatge. No obstant això, conscients que les normes a utilitzar poden obstaculitzar la comprensió de la seua lectura, i sempre que siga pertinent, s'usarà el masculí genèric com a representació del conjunt d'hòmens i dones en la mateixa mesura.

VIOLÈNCIA DE GÈNERE EN LA POBLACIÓ ADOLESCENT
Guia d'orientació per a la família

Edita
Excma. Diputació d'Alacant
Unitat d'Igualtat

Dipòsit legal
A653-2013

ISBN
978-84-15327-40-0

Autor
Jesús Herranz Bellido. Psicòleg

Diseny y Maquetació
Puntual comunicació y marketing

Impresió
Hurpograf

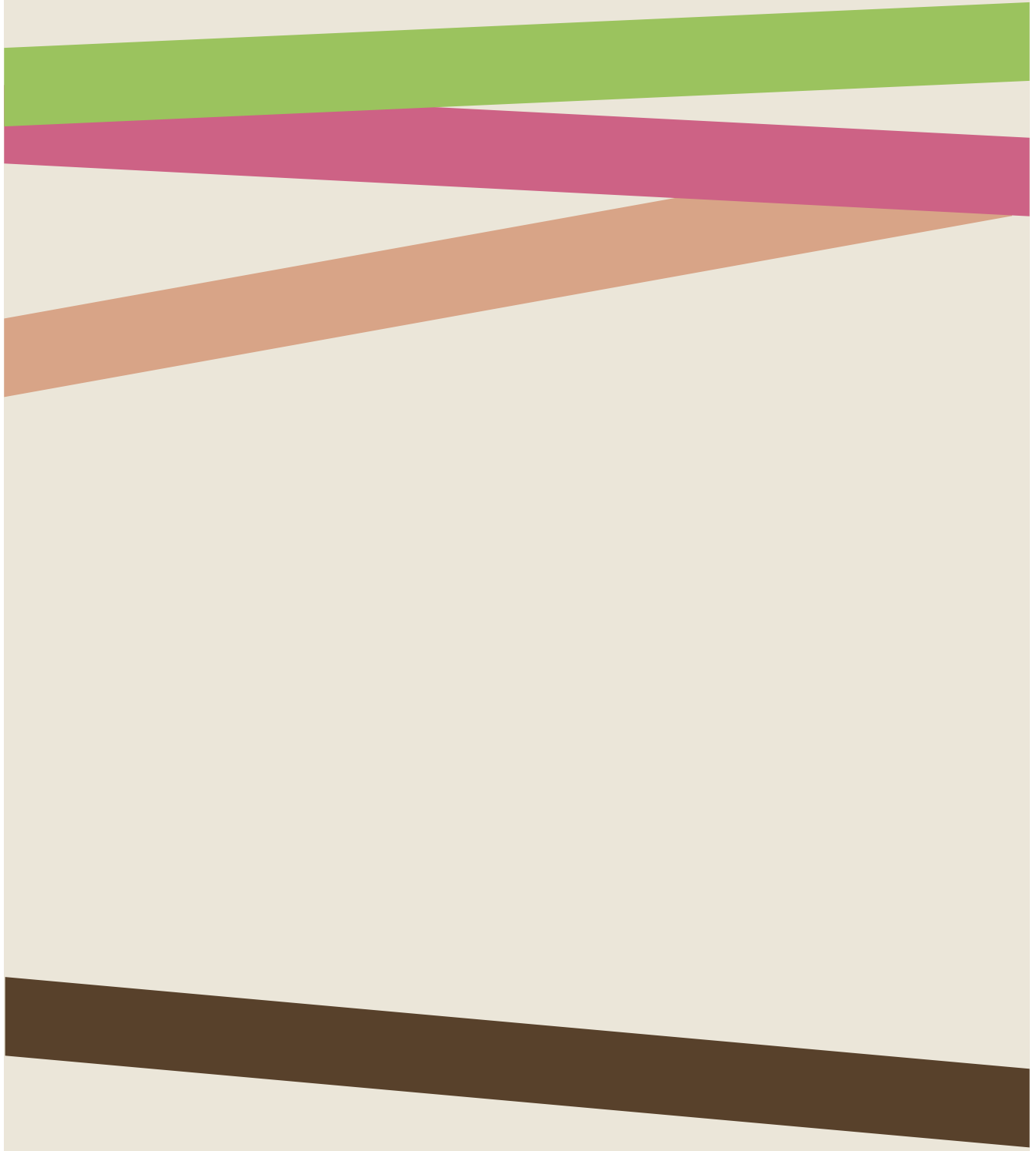
DIPUTACIÓ
DE ALICANTE

www.diputacionalicante.es

Segueix-nos al facebook.com/igualdadymujerdipualicante [@dipuALCigualdad](https://twitter.com/dipuALCigualdad)

Índex

00	Presentació	05
01	Les relacions afectives dels joves i adolescents	06
02	La violència en les parelles joves: De què parlem?	07
03	Les formes de violència de gènere en adolescents i joves	08
04	Factors que incrementen el risc de violència de gènere en parelles joves	10
05	Es produeix sovint la violència en les relacions afectives dels joves?	12
06	Estan protegides les nostres filles de la violència de gènere?	13
07	Estan protegits els nostres fills masculins del risc d'exercir violència de gènere?	14
08	Mites i realitats de la violència en la parella	16
09	El cicle de la violència en parelles joves	18
10	Per què moltes joves no contenen la violència que pateixen	19
11	Com puc saber que la meua filla és víctima de violència en la seua relació de parella?	20
12	Què fer en cas que la meua filla siga víctima de la violència de gènere?	22
13	Com puc saber que el meu fill és un maltractador?	26
14	La importància de les famílies en la prevenció de la violència en parelles joves	28
15	On anar en cas de necessitar ajuda. Recursos útils	30

Presentació

La violència de gènere és un problema social greu recentment visible gràcies a la major conscienciació de les víctimes i de les seues famílies i a la sensibilització de les institucions públiques, dels mitjans de comunicació, dels cossos i forces de seguretat i de la societat com a conjunt. Els canvis legislatius esdevinguts al nostre país per intentar acabar amb aquest tipus de violència tan arrelada en el nostre entorn cultural han ajudat a modificar una tendència que semblava ser ascendent. Malgrat que s'ha aconseguit una major igualtat entre dones i homes i s'ha avançat en l'adopció d'estratègies i programes per aturar la violència de gènere, el que s'ha fet fins ara no sembla ser prou perquè aquesta desaparega. Potser això és degut al fet que les causes estructurals sobre les quals aquesta violència es fonamenta, com ara l'educació sexista, una tradició cultural androcèntrica i la desigualtat per raons de gènere, existeixen encara.

I què passa en les parelles joves? Són violentes les relacions de parella que estableixen les xiques i els xics joves, preadolescents i adolescents? Existeix violència en aquestes parelles per raó de gènere? Sobre aquestes qüestions, molts adults pensen que: "A ells/elles aquestes coses ja no els passen", "La violència de parella es només una cosa d'adults", "Els xics/xiques de hui sí saben adonar-se del problema, no són com nosaltres", o "Els xics i les xiques ja són iguals". Però, la violència i el maltractament no existeixen només en les relacions de parella dels adults sinó que, tot i ser menys coneguts, també estan presents en les relacions afectives dels més joves. De fet, una part dels nostres joves i adolescents continuen exposats, sense saber-ho, a factors de risc que faciliten i perpetuen relacions violentes. Segueixen reproduint els rols sexistes i imiten models basats en la desigualtat i en els prejudicis de gènere, el que suposa el perill que la violència iniciada a aquestes edats i no aturada s'estenga i es perpetue en les seues relacions afectives com a adults esdevenint una autèntica violència de gènere.

La guia que hem elaborat va dirigida especialment a les mares, pares o tutors d'adolescents i joves en general, i la seua finalitat és informativa i formativa. Hi hem intentat mostrar una visió panoràmica sobre la violència de gènere en les relacions afectives dels nostres joves identificant el problema, mostrant els diferents eixos que el configuren i aportant algunes idees i consells sobre com afrontar-ho i què fer si ens veiem afectats per aquest problema com a mares i pares de les víctimes o dels agressors. Per aquesta raó, és fonamental la detecció dels primers indicis de comportaments abusius que puguen aparèixer entre els més joves, la identificació de la violència psicològica, més difícil de detectar per les víctimes, i què fer per evitar que aquests actes puguen acabar en formes de violència de gènere encara més greus. En aquesta guia es para molta atenció a aquests punts. També cal subratllar la manera en què cal tractar les situacions de violència de parella que patixquen les joves, de vegades molt greus, en cas que apareguen. No hi ha cap dubte que els pares i les mares poden ajudar-hi, ja que normalment estan a prop dels seus fills i filles a aquestes edats.

01 Les relacions afectives dels joves i adolescents

La joventut és la edat que es troba entre la infància i l'edat adulta. Segons l'Organització de les Nacions Unides (ONU) és una etapa de la vida de les persones compresa entre els 10 i els 24 anys, i inclou l'adolescència inicial —dels 10 als 14 anys—, l'adolescència mitja i final —dels 15 als 19 anys— i la joventut plena —dels 20 als 24 anys. En aquestes etapes es sol assolir la maduresa física, afectiva i cognitiva. Durant aquest període vital, els individus desitgen aconseguir la independència dels pares, estan molt interessats a adaptar-se al seu grup de referència i volen desenvolupar la seua pròpia identitat sexual, moral i vocacional.

La parella és una cosa important per als joves actuals. La majoria dels adolescents espanyols de més de 14 anys té o ha tingut una relació afectiva a aquesta edat; "eixir amb algú". A mesura que augmenta l'edat, disminueixen els que afirmen que no "eixen amb ningú". Les xiques reconeixen una durada major d'eixes relacions que els xics. A més, aquestes eixen normalment amb xics una mica més majors que elles. La majoria d'aquests joves es veuen diàriament o, al menys, una volta a la setmana. Són molt pocs els que es veuen menys d'una volta a la setmana. En general, tant els xics com les xiques es troben satisfets amb la seua relació afectiva.

En l'adolescència, les relacions afectives inclouen diversos tipus de compromís, des de cites fins a relacions estables. Es pot parlar de relacions estables, inestables, encontres sexuals esporàdics, cites aïllades o eixides eventuais amb algú amb qui no existeix cap compromís. S'hi inclouen les parelles formades per dues persones independentment del seu sexe, edat, raça, condició socioeconòmica o lloc de residència.

La majoria de les xiques i xics amb parella es troben satisfets amb la seua relació afectiva

La parella té importància per als joves actuals. La majoria dels joves i adolescents espanyols de més de 14 anys tenen o ja han tingut una relació afectiva

En l'adolescència, les relacions afectives que s'estableixen inclouen diversos tipus de compromís, des de cites fins a relacions estables

02 La violència en les parelles joves: De què parlem?

Es pot definir la violència de la parella entre adolescents o joves com “qualsevol atac intencionat de tipus físic, psicològic o sexual d'un membre de la parella a l'altre dins del context d'una relació afectiva”

Aquesta és una definició molt ampla que pretén reflectir que qualsevol forma d'abús en la parella és perjudicial i s'ha de tenir molt en compte en aquestes edats.

La violència en les primeres relacions afectives apareix normalment en una única direcció, és a dir, un membre l'exerceix cap a l'altre. Però, en certes ocasions és bidireccional; tots dos joves es maltracten, es criden o abusen l'u de l'altre. Creiem que aquesta conceptualització de violència de parella s'ajusta molt millor a la realitat adolescent i juvenil que l'aplicada a les parelles adultes.

La violència en les relacions afectives entre preadolescents, adolescents i joves existeix. No és un invent ni una especulació. Així ho mostren les estadístiques oficials i tot allò que els mateixos joves ens conten quan responen les enquestes, assisteixen als tallers d'igualtat o acudeixen a les xarrades sobre prevenció de la violència als centres escolars. Es pot dir que, sense tractar-se d'una epidèmia, la violència en les relacions afectives de la gent jove apareix més del que la gent gran pensa. Potser és més freqüent fins i tot que la violència en el cas de les parelles adultes, encara que les seues conseqüències no són tan greus normalment (les formes més freqüents de maltractament entre joves són: insults, humiliacions, conductes de control i, en menor mesura, amenaces). Malgrat la seua gravetat menor, cal posar l'accent en el fet que aquesta etapa de la vida comencen les primeres relacions de parella i aquestes experiències afectives es viuen sovint de manera intensa i poden marcar les relacions posteriors positivament i negativament. Per aquesta raó, sembla fonamental detectar els primers indicis de comportaments abusius en les relacions de parella per a evitar que puguen derivar en maltractaments i en altres conductes violentes més greus transformant-se en autèntiques relacions violentes per qüestions de gènere, és a dir, les relacions en les quals homes sexistes agredeixen les seues parelles per mantenir la seua situació tradicional de privilegi i superioritat.

Raons per detectar precoçment la violència en parelles joves

- 1 L'adolescència és una etapa de la vida en què s'aprenen els fonaments d'interacció que més endavant es consoliden en la vida adulta.
- 2 Les relacions violentes a aquesta edat poden ser l'arrel d'una violència més greu en eixa relació de parella o en relacions afectives posteriors.
- 3 Una part important dels joves implicats en relacions violentes (víctimes o agressors) no s'adonen que viuen i s'enfronten a situacions que tenen poc o res a veure amb les relacions igualitàries, amb l'afecte o amb el respecte.
- 4 Perquè a força de viure i mantenir una relació afectiva en què hi ha violència, encara que siga de baixa intensitat, aquesta es normalitza, es banalitza i esdevé habitual.

Violència de gènere És qualsevol acte de violència contra la dona comés per un home sexista i basat en el fet que la víctima és de sexe femení i resulta o pot resultar en danys o patiment físic, sexual, psicològic i qualsevol altra forma de violència o coacció eficaça per assolir l'exercici del poder, independentment de si es produeix en la vida pública o privada.

03 Les formes de violència de gènere en adolescents i joves

La violència en les relacions de parella, a aquestes edats, pot adoptar diferent formes i modes. S'inicia normalment de manera subtil per agreujar-se posteriorment i esdevenir més evident i directa. L'agressor pot exercir diferents comportaments coercitius i abusius cap a la seua parella, el que inclou: desvalorització, imposició, aïllament, culpabilització, hostilitat, intimidació o amenaces. El propòsit principal d'aquests abusos és establir i mantenir el control sobre l'altra persona i sobre la relació de parella recentment iniciada. Quan comença l'abús físic, generalment més tard, ja s'ha establert abans un patró d'abús verbal, psicològic, econòmic o sexual de l'agressor cap a la seua víctima.

Classificació de la violència de gènere en adolescents i joves

Física

És tota acció realitzada voluntàriament que provoqe o pugua provocar danys o lesions físiques en la persona a qui es dirigeix

- Empentes, bufetades, llançament d'objectes i fins i tot, encara que infreqüent afortunadament, l'assassinat

1

Psicològica

És tota acció (habitualment de caràcter verbal), omissió o actitud que provoqe o pugua provocar danys psicològics a la persona

- Manifestacions: inclou maltractaments verbals i emocionals. Ací s'inclouen insults, menyspreus, amenaces i humiliacions. També suposa violència psicològica ignorar una persona (no parlar-li o fer com si no existeix) o l'amenaça de l'agressió física

2

Sexual

És tota activitat sexual no voluntària forçada mitjançant la violència física o qualsevol altra forma de coerció, agressió o abús

- Manifestacions: Qualsevol contacte sexual no desitjat. Des de l'assetjament sexual als abusos sexuals i, la forma més greu, la violació

3

Qualsevol d'aquests tipus de violència, per la seua naturalesa i molt més si apareixen conjuntament, pot posar en risc la salut de la dona, i la seua vida en els casos més extrems, així com provocar por intensa i alteracions emocionals cròniques. Generalment, l'abús físic representa la punta d'un iceberg en què la resta d'abusos i maltractaments roman invisible en amagar-se en formes molt subtils de violència que les víctimes no identifiquen o toleren i a les quals "s'adapten".

Les relacions marcades per la violència de gènere es diferencien de les relacions igualitàries per l'existència de conductes de dominació, abusives i agressives, com ara:

Els abusos verbals i emocionals

- Insults
- Crits
- Burles
- Sobrenoms no desitjats
- Gelosia patològica
- Minimització (donar-li poca importància)
- Amenaces de fer mal a ella, a la seua família o a ell mateix (suïcidant-se) si no es fa el que l'agressor demana

Les conductes dominants i de control

- No li permet eixir amb altres persones. L'aïlla
- Controla les trucades del seu mòbil
- La truca constantment per saber què fa i on és
- Li diu com vestir-se o maquillar-se
- L'acompanya constantment
- Li dóna ordres i la obliga a seguir-les
- Envaeix la seua privacitat
- Li fa creure que "s'ha tornat boja"

El maltractament físic

- Empentes
- Pessics
- Bufetades
- Cops de puny
- Puntades
- Estirades dels cabells
- Estrangulació
- Mort

L'abús sexual

- Grapeig i petons no desitjats
- Relacions sexuals obligades
- Privació de l'ús de mètodes anticonceptius
- Jocs sexuals forçats
- Embaràs precoç i no desitjat
- Agressió sexual
- Violació

Els abusos més freqüents són els referits al control psicològic, a l'aïllament de les amistats i als insults (aquestos s'han normalitzat en les parelles joves)

Els menys freqüents són l'abús sexual, les amenaces d'abús físic i l'abús físic real.

Compte, són menys freqüents però existeixen!

04 Factors que incrementen el risc de violència de gènere en parelles joves

Les causes de la violència de gènere son diverses i complexes. Sembla que depenen de la combinació d'alguns factors socioculturals, individuals i contextuals que fonamenten una forma d'educació sexista, una visió androcèntrica de la societat i una tradició cultural patriarcal que estableix i promou la superioritat de l'home sobre la dona.

La majoria dels models explicatius utilitzats actualment per explicar aquest fenomen són multicausals i destaquen la convergència de diversos factors específics en el marc de certs factors estructurals que emparen i intenten reproduir la desigualtat històrica (i encara no resolta) entre homes i dones.

A continuació es mostren els més importants.

Els factors de risc en la violència de gènere adolescent i juvenil

► Factors de risc personals (immediats)

Individuals i familiars

Depenen dels models, vincles i connexions viscudes

Els factors relacionats (no causals) amb el fet de ser agressor amb violència són:

- Exposició a models i consells familiars en favor del domini, de la submissió i de la violència
- Admetre la violència com a forma eficaç de resoldre els conflictes interpersonals
- Irascibilitat, baixa empatia i autoestima reduïda
- Actituds familiars sexistes o idees patriarcalcs sobre la inferioritat de les dones

Els factors relacionats (no causals) amb el fet de ser víctima de la violència són:

- Consum d'alcohol o d'altres drogues
- Sentiments de desesperança o de baixa autoestima
- Fracàs escolar / Baixa formació acadèmica
- Inici precoç de les relacions sexuals / Mantenir conductes sexuals de risc
- Embaràs adolescent

► Factors estructurals de risc

De l'entorn (propers)

L'estructura social formal e informal i les institucions que influeixen en les vides de les persones

Exemples:

- Una institució educativa que legitime la violència mitjançant la reproducció d'estereotips de gènere i de models autoritaris en què la violència és una forma vàlida de resoldre els conflictes
- Una institució religiosa que sostinga un model familiar patriarcal
- Una institució política que negue l'existència de violència en les relacions de parella, que no la sancione quan apareix o que propugne la resignació en casos de maltractament
- Uns mitjans de comunicació que transmeten models violents que influïsquen en el desenvolupament d'actituds justificadores de la violència
- Unes institucions jurídiques que deixen impunes a qui exerceix la violència i que no reconeguen les víctimes com a tals o no les doten amb prou suport econòmic, social i psicològic
- Un suport social o una xarxa d'amics inexistents o caracteritzats per presentar una actitud justificadora o tolerant amb la violència en la parella

Del macrosistema (llunyans)

El conjunt de valors culturals i creences que tenen influència sobre la resta de factors

Inclou valors com ara

- La construcció social de l'home ideal com a dominant, fort, independent i agressiu
- L'adhesió als rols tradicionals de gènere (Inferioritat de les dones)
- El sentit de propietat sobre les dones
- Els mites sobre l'amor romàntic
- L'aprovació social de l'ús de la violència per resoldre els conflictes interpersonals

05 Es produeix sovint la violència en les relacions afectives dels joves?

No es coneix exactament la freqüència amb què apareixen les diverses formes de violència en les relacions afectives dels més joves. Alguns experts calculen que afecten al menys 1 de cada 10 parelles joves, i d'altres amplien aquesta dada i consideren que al menys 5 de cada 10 joves pateixen o es veuen implicats en alguna mena de violència en les seues relacions de parella.

En l'estudi "Igualtat i prevenció de la violència de gènere entre l'adolescència i la joventut" realitzat pel Govern d'Espanya i per la Universitat Complutense de Madrid en 2011¹ veiem que **gairebé el 5% de les xiques afirma haver viscut situacions de violència en les seues relacions de parella i que una mica més del 3% dels xics reconeix haver exercit situacions de maltractament cap a la seua parella**. La veritat és que eixes xifres, sense ser alarmants, són significatives, ja que existeix certa tendència entre els joves a minimitzar el maltractament en les seues relacions de parella.

Els abusos més patits per les xiques són "control psicològic", "aïllament de les amistats" i "insults". Els abusos més reconeguts dels xics que maltracten a la seua parella són "control psicològic abusiu", "aïllament de les amistats" i "insults o humiliacions". Les respostes de tots dos grups són coincidents. Es detecten més víctimes que agressors segurament per la dificultat que suposa reconèixer el rol d'agressor davant la condemna social existent.

No es coneix amb exactitud la freqüència del maltractament en les relacions afectives juvenils. Pot ser que almenys 5 de cada 10 parelles joves utilitze alguna forma de violència en les seues relacions afectives

1// http://www.berdintasuna.ehu.es/p234content/es/contenidos/informacion/planigualdad_contraviolencia/es_contra/adjuntos/igualdad_prevencion_violencia_genero_adolescencia.pdf

06 Estan protegides les nostres filles de la violència de gènere?

En general sí. La major part de les xiques sembla no haver viscut situacions de maltractament o de violència en les seues relacions de parella. Un grup significatiu però minoritari es troba exposat a situacions de risc i un altre més reduït encara reconeix estar vivint situacions de violència per part de la seua parella.

Per tant, podem diferenciar 3 grans perfils de xiques segons el seu nivell de protecció del maltractament.

Perfils de xiques segons el seu nivell de protecció del maltractament

Grup amb bona protecció contra el risc de ser víctima de maltractament

- **Ací es troben la majoria de les adolescents, gairebé huit de cada deu xiques**
- La seua protecció es basa en el seu rebuig del sexisme i de la utilització de tota mena de violència, específicament la violència en les seues relacions afectives
- Estan ben protegides contra la violència en les seues relacions afectives (tot i que en cap cas es poden considerar absolutament protegides)
- L'ur exposició al maltractament en la parella ha sigut pràcticament nul·la

Grup amb protecció mitjana contra el risc de ser víctima del maltractament

- **Ací es poden incloure dues de cada deu adolescents**
- Justifiquen fins a un cert punt el sexisme i la violència com a reacció a una agressió
- El seu rebuig a la violència en les relacions afectives és menor que el del grup ben protegit
- L'ur exposició a conductes de violència és lleugerament superior a la del primer grup
- L'ur "tolerància" del maltractament és preocupant

Grup amb protecció escassa o nul·la contra el risc de ser víctima de maltractament

- **Format aproximadament per una de cada vint adolescents**
- Reconeixen haver viscut situacions de maltractament amb la parella amb certa freqüència
- L'ur justificació del sexisme, de la violència en general i de la violència de parella és menor que la del grup dos però una mica major que la del primer grup
- L'ur major exposició a aquesta violència que han viscut personalment no està associada a una major justificació, com era més habitual en el passat

07 Estan protegits els nostres fills masculins del risc d'exercir violència de gènere?

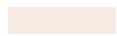
La situació és semblant a la de les xiques. En general, els xics estan ben protegits contra el risc de ser agressor excepte un grup reduït d'ells que reconeixen fer servir algunes formes de violència en les seues relacions de parella.

Perfils de xics segons el seu nivell de protecció contra el risc de ser maltractadors

Grup amb bona protecció contra el risc de ser maltractador

- Està format per gairebé dos de cada tres adolescents (aprox. el 65%)
- Rebutgen de forma generalitzada el sexisme, l'ús de la violència en general i, especialment, de la violència de gènere
- L'ur experiència en conductes de maltractament en la parella ha sigut pràcticament nul·la
- Per aquesta raó semblen tenir un bon nivell de protecció, en cap cas no es pot considerar que gaudisquen d'una protecció absoluta

Grup amb protecció mitjana contra el risc de ser maltractador

- Format per gairebé un terç dels adolescents (aprox. el 32%)
- Justifiquen fins a un cert punt el sexisme i la violència com a reacció a una agressió
- L'ur rebuig a la violència de gènere és menor que el del primer grup
- Pel que fa a les conductes de maltractament en la parella, l'ur situació s'acosta molt a la del grup u, a gran distància del grup maltractador

Grup de maltractadors

- Format per u de cada trenta adolescents (aprox. el 3%)
- Són xics que reconeixen haver exercit situacions de maltractament en la parella amb freqüència (a gran distància dels altres dos grups)
- L'ur justificació del sexisme, de la violència en general i de la violència de gènere és significativament més ferma que la dels altres dos grups

L'abús i la violència exercida pels joves homes cap a les seues parelles es manifesta segons dos grans patrons que inclouen diverses formes conjuntes de maltractament.

Patrons d'abús en les relacions de parella d'adolescents i joves espanyols

Abús emocional

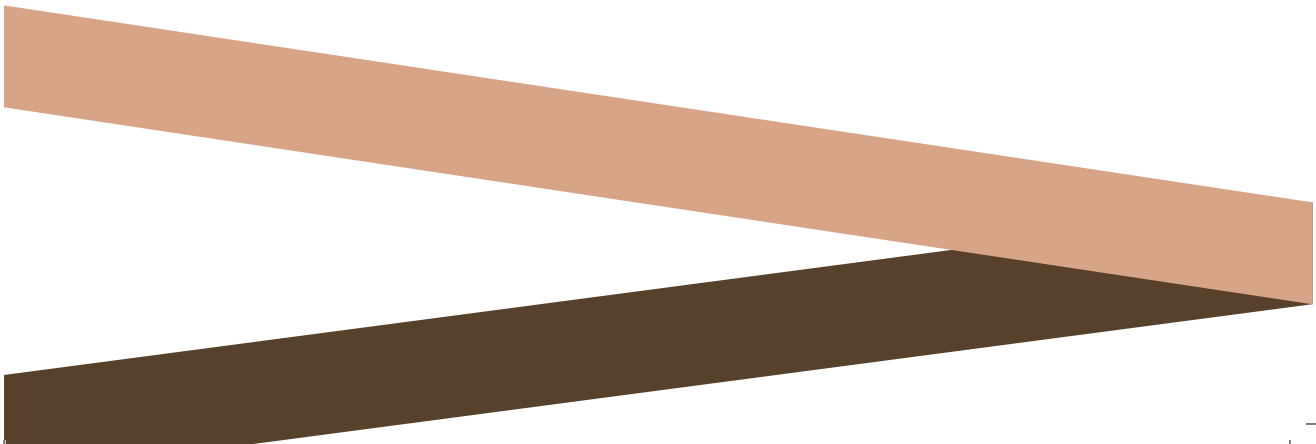
Situacions en què apareixen conjuntament: control abusiu, aïllament d'amistats, fer sentir por i conductes que redueixen l'autoestima (insultar, ridiculitzar i dir-li que no val gens)

Apareixen freqüentment en la primera etapa de la relació de parella i és el patró més repetit

Abús múltiple

Inclou les actuacions següents: difusió per Internet o mòbil d'insults o imatges de la víctima sense el seu permís, transmissió de missatges amenaçadors per Internet o mòbil, amenaces d'agressió per obligar a fer coses que la parella no vol fer, pressions per conductes sexuals no desitjades, agressions físiques, intimidació amb frases, insults o conductes de tipus sexual i culpar la víctima de provocar la violència

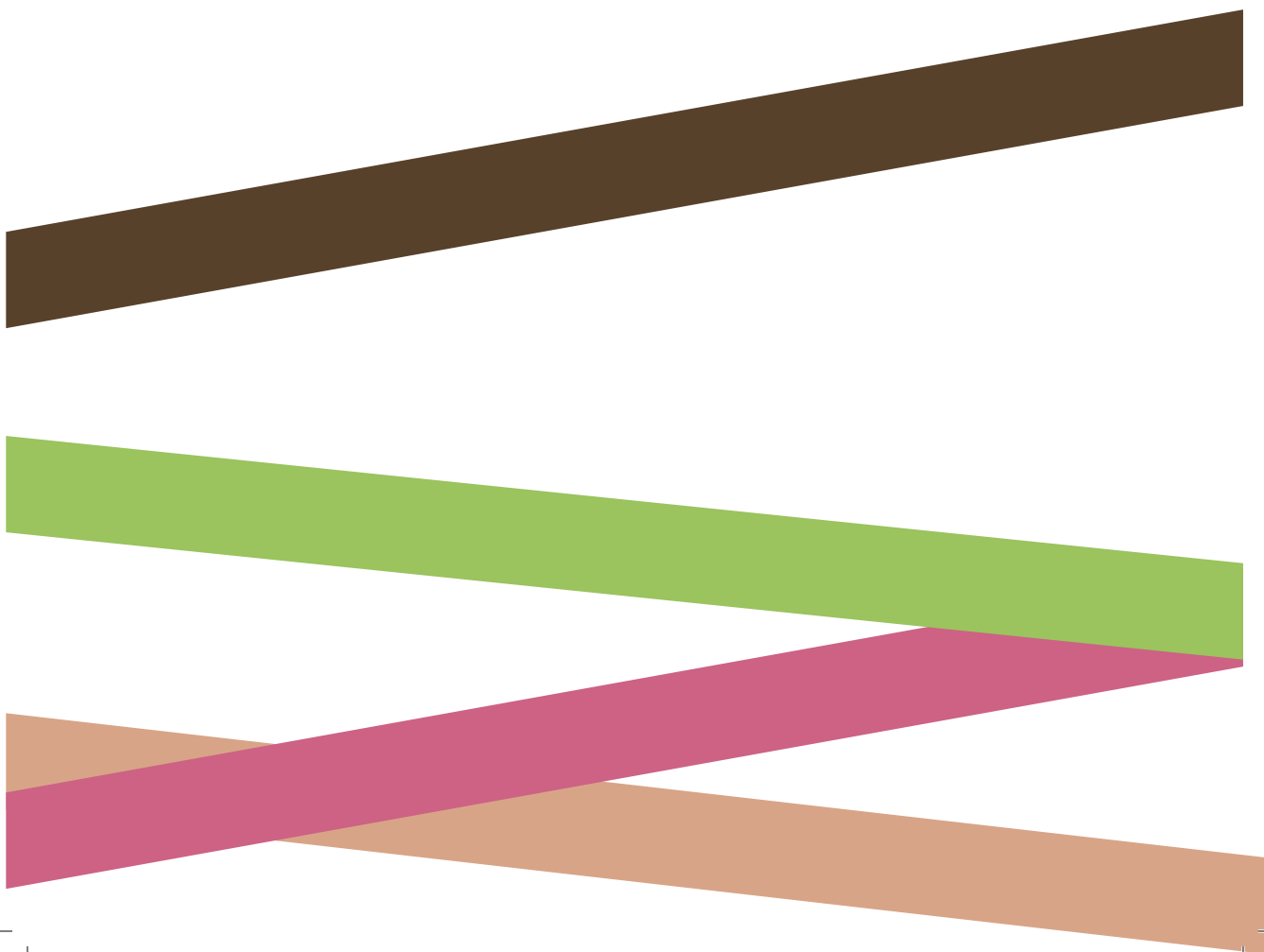
Es presenta normalment quan la relació s'ha consolidat i és menys freqüent

08 Mites i realitats de la violència en la parella

Les generacions joves actuals creuen en la existència d'una "igualtat vertadera" entre dones i homes. Però, els canvis que s'han produït han sigut més formals que reals. De fet, existeixen certes creences e imatges idealitzades i sexistes relatives a la violència en les relacions de parella que dificulten l'establiment de relacions "sanas" i provoquen l'acceptació, la normalització i la justificació o tolerància de comportaments clarament abusius i ofensius cap a les dones per part de les seues parelles. Eixos ideals estan presents en la nostra societat en forma de mites que representen una realitat desfigurada i unes creences interessades.

Els mites sobre les relacions de parella reflecteixen els rols de gènere tradicionals i transmeten una ideologia masclista i no igualitària entre sexes. Aquestos falsos ideals gairebé no han canviat i segueixen presents en els mitjans de comunicació, en les cançons més descarregades pels joves, en els llibres més llegits, en les sèries de televisió més vistes, en els programes de televisió de més èxit o en les pel·lícules més populars... és possible que tinguem un altre embolcall, però llur essència és la mateixa

MITES

REALITATS

En les parelles joves, el maltractament no existeix o és escàs	▶ El maltractament en les parelles joves existeix i és més freqüent del que la gent pensa
És normal que existisca alguna mena de maltractament en una parella jove	▶ Les parelles poden discutir sense violència per resoldre els seus conflictes
L'amor "pot amb tot" i "ho arregla tot" i, per amor, "tot es justifica"	▶ El respecte i la valoració mútua han de ser condicions prèvies a l'amor
El maltractament el causa l'abús d'alcohol o d'altres drogues per part de l'agressor	▶ L'agressió és triada per qui l'exerceix, qui creu que pot i té dret a fer-ho
L'agressió ajuda l'agressor a reduir el nivell de tensió existent	▶ Potser és cert en un primer moment, però més tard aquesta tensió augmenta
Quan l'agressor demana perdó a la seua víctima, la situació sembla millorar	▶ Això fa que sembla que la situació es resol temporalment, però més tard l'agressió es repeteix
Els maltractadors són persones amb una patologia psíquica	▶ Els homes que agredeixen no són malalts mentals. Maltractar no és cap malaltia
Tolerar la violència de la parella és un acte d'amor vers ella	▶ No té cap mèrit suportar la violència que exerceix algú que no sap estimar
La gelosia és una expressió d'amor	▶ La gelosia és una forma de control i possessió
Els insults i les desqualificacions són només una forma de relacionar-se de les parelles	▶ Els insults i les desqualificacions són maltractaments
En totes les parelles hi ha colps i maltractaments de vegades, és normal.	▶ Els colps i el maltractament no són formes comunes de resoldre problemes en una parella
El maltractament ocorre principalment en parelles de classe baixa	▶ No és cert, aquest fenomen ocorre en totes les classes socials i econòmiques
Les víctimes del maltractament de vegades ho busquen o ho provoquen	▶ No hi ha res que justifique la violència o el maltractament

09 El cicle de la violència en parelles joves

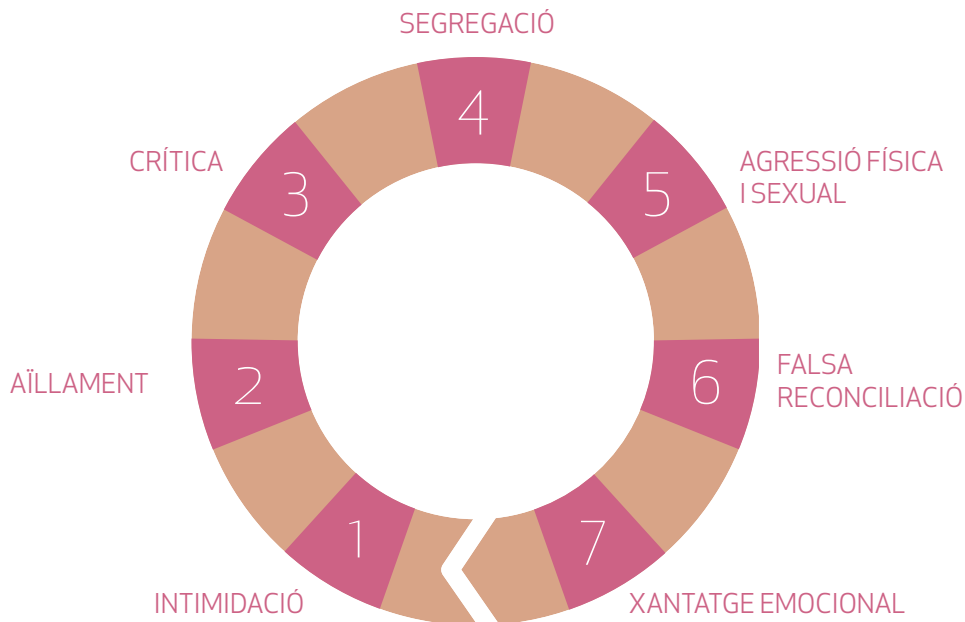
Quan les agressions en la parella apareixen precoçment, les víctimes no tenen experiència per a realitzar una valoració adequada del que els està ocorrent. A més a més, **el desig de control o fins i tot la violència verbal poden iniciar-se de forma subtil o ser justificats com a manifestacions d'amor** de manera que les víctimes se senten desorientades i confoses. D'altra banda, **el fals penediment mostrat per l'agressor contribueix a reforçar la permanència de la víctima en la relació violenta** fent-li creure que la situació pot millorar "si ho intenta de valent o si espera que desaparega", però en realitat aquest esforç o espera el que fa és augmentar la probabilitat d'aparició de més agressions. Tot això és un reflex del que E. Walker anomena "Cicle de la violència".

El cicle comença amb una fase d'acumulació de la tensió en què la víctima percep clarament com l'agressor es torna progressivament més susceptible i respon amb més hostilitat perquè troba motius de conflicte en situacions normals de la vida quotidiana.

La segona fase és l'esclat de la tensió, en el qual la violència es fa palesa mitjançant l'agressió.

En la **tercera fase, anomenada "Lluna de mel" o de penediment**, l'agressor es disculpa amb la víctima, li fa regals intenta conquerir-la, li demana perdó, promet que no tornarà a agredir-la i intenta mostrar penediment. Aquesta etapa es repeteix cada vegada menys i finalment desapareix. El fals penediment de l'agressor manté la il·lusió del canvi en la víctima, el que explica la continuïtat de la relació.

Este model s'ha reformulat i ampliat de tres a set etapes per Baldry (2002).

10 Per què moltes joves no contenen la violència que pateixen?

Perquè el vincle que s'estableix amb una parella violenta intimida i lleva la llibertat d'acció i de pensament de la jove. Les seqüeles de la por, que l'agressor ha sabut inculcar-li amb amenaces, insults, cops i desqualificacions, redueixen la seua autonomia i capacitat per prendre decisions.

Algunes "raons" per les quals moltes joves no contenen la violència que pateixen

- La por que les persones adultes subestimen el que els passa, que "no ho consideren important"
- Creuen que controlen (i controlaran) la situació
- Creuen conèixer molt bé la seua parella i creuen saber "com conduir-lo".
- Tenen por a iniciar un procés judicial
- Pensen que la justícia és només per a "les coses més greus"
- Tenen por a perdre llur llibertat (una vegada que els pares s'assabenten de la violència que pateixen). Creuen que estaran més controlades des d'eixe moment
- Dubten sobre la confidencialitat. Creuen que "tothom" s'assabentarà dels que els ha succeït
- La por a la pressió familiar i dels amics perquè s'allunye de l'agressor quan ella encara creu estimar-lo
- Experimenten sentiments contradictoris i no estan convençudes de finalitzar la relació
- La vergonya envers la família i les amistats, els quals la van avisar moltes voltes del comportament violent de l'agressor. Admetre que tenien raó i que s'han equivocat pot ser molt dur
- Preocupacions per la "situació legal" de la família. Si la víctima és immigrant en situació irregular, pot pensar que denunciar pot expulsar-los del país
- Vergonya i por per les repercussions d'una detenció policial: Què passaria si ell fóra detingut per la policia? Seria ella la culpable? Els amics l'abandonarien?
- La por a la reacció de l'agressor. De vegades, aquest amenaça amb una agressió major (contra ella i/o la seua família) si ho denuncia, o li promet que si no ho denuncia la deixarà tranquil·la per sempre

11 Com puc saber que la meua filla és víctima de violència en la seua relació de parella?

Hi ha certs **indicis d'alarma** que mostren un alt risc que una víctima es trobe en una relació de parella violenta. Aquests indicis mostren un **canvi significatiu i ràpid en la seua manera habitual de ser, de sentir o de comportar-se**. Poden afectar al seu estat físic i psicològic. Els indicis o senyals que prediuen millor que una xica pugui estar patint maltractaments són: lesions amb explicacions difícils (hematomes, marques de colps, ferides i, fins i tot, fractures) de manera més o menys freqüent.

Altres indicis són: que estiga sempre molt **nerviosa, deprimida, amb ansietat, irritabilitat**, que tinga **grans canvis d'humor o pensaments de suïcidi**. Estar vigilant envers les reaccions de la seua parella. Mostrar-se molt reservada quan ell hi és present, no parlar o, si ho fa, buscar sempre la seua aprovació i intentar anticipar les seues reaccions. En el cas que els amics o familiars li plantegen directament si té problemes, es bloqueja o es mostra agressiva i defensa a ultrança el seu agressor, fins i tot li dóna suport totalment i incondicional i busca excuses per al seu comportament minimitzant o negant el maltractament. **Les seues relacions socials s'han anat restringint progressivament i, de vegades, acaben desapareixent pràcticament del tot.**

En la graella següent apareixen els indicis o senyals que poden ajudar a identificar una situació de maltractament².

2// Vegeu la revisió de González-Ortega, Echeburúa, i De corral en: <http://www.ehu.es/echeburua/pdfs/04GONZALEZ.pdf>

Indicis d'alarma en les víctimes

- Té canvis en l'estat d'ànim que abans no tenia
- Està nerviosa o tensa contínuament
- No dorm bé, té insomni o dorm més d'allò habitual
- Té una autoestima baixa i no confia en ella mateixa, en les seues opinions o idees...
- Se sent rara i es queixa de mal de cap, muscular, a l'esquena...
- Es mostra confosa e indecisa envers la relació de parella o sobre allò que considera important
- Expressa sentiments de soledat o sembla deprimida
- Té canvis sobtats en l'estat d'ànim que abans no tenia
- S'aïlla d'amics i família
- Menteix o amaga als seus pares o amics conductes abusives de la seua parella
- Té marques físiques de lesions: marques, cicatrius, blaus o ferides... que intenta amagar
- Té dificultats a concentrar-se en l'estudi o al treball i no acudeix a classe o al treball
- És conscient que la seua parella és perillosa (Mostra por envers nous episodis de violència)
- Ha patit violència en relacions de parella anteriors
- Té un consum abusiu d'alcohol o d'altres drogues que no tenia abans

12 Què fer en cas que la meua filla siga víctima de la violència de gènere?

El normal en l'adolescència és l'autoafirmació davant del món adult. Molts dels consells dels adults són considerats "d'una altra època" pels joves. Això pot descoratjar una jove que pogués reconèixer la violència que pateix per por a no ser entesa o que el problema s'infravalore, que controlen els seus moviments o que "el seu problema" esdevinga públic.

Molts xics i xiques es consideren autosuficients per arreglar els seus problemes de parella sense l'ajuda dels adults i, quan en demanen, ho fan habitualment primer amb el seu grup íntim d'amics. Aquest grup, de gran influència i generalment del mateix sexe, freqüentment és amb el qual es comparteixen les dificultats i experiències afectives, en el qual s'assagen o es discuteixen els rols sexuals i on s'aprén i es consulta "allò que és normal i allò que no ho és" en les relacions de parella que estan iniciant.

Tanmateix, el grup d'amics sovint està format per joves amb creences, coneixements, experiències i carències similars. Per aquesta raó, és possible que els i les adolescents amb problemes acudisquen a un "punt d'informació inadequat". "Sense cap experiència vital i amb les mateixes necessitats i falses creences de l'agressor i de la víctima, difícilment poden contenir, i menys orientar i comprendre, el que ocorre en una relació violenta". Davant d'aquest fet, els pares i mares haurien d'estar presents com a **recurs de seguretat**, especialment per a les xiques més joves.

Les actuacions dels adults haurien de ser diferents depenent de l'edat de la víctima

Abans dels 15 anys (aprox.)

El recurs privilegiat d'ajuda hauria de ser **els mateixos pares o tutors**. Caldria demanar al grup d'amigues íntimes que contactés directament amb els pares de la víctima (o indirectament mitjançant els professors) en cas que la seua amiga maltractada no acceptara dir-los-ho directament.

Després dels 15 anys (aprox.)

Aquest tipus d'actuació directa sembla ser menys efectiva. Es recomana un recurs al qual la xica puga dirigir-se, no tant per denunciar sinó per contar directament el seu problema i rebre l'ajuda d'un professional expert. Es tractaria d'un recurs que necessàriament hauria de garantir la confidencialitat, requisit fonamental perquè les joves amb problemes s'hi acosten.

El model de **consulta jove o similar** sembla ser el més adient per a una comunicació d'aquest tipus. En aquest grup d'edat (més de 15 anys), les amistats íntimes són les que haurien de mostrar a la xica maltractada eixa possibilitat si es nega a comunicar el problema als seus pares.

Sembla que la denúncia no ha de ser la primera actuació en casos de violència adolescent de baixa intensitat excepte si l'entorn proper percep clarament un risc per a la integritat física o per a la vida de la víctima

Què fer en els casos en què l'abús o el maltractament presente indicis de ser greu?

En aquests casos, el cercle proper (amistats i família) continua sent fonamental per acollir, ajudar a eixir de la relació i protegir la jove. Una intervenció encertada de les persones més properes pot evitar l'augment de la violència, impedir-la i, en ocasions, fins i tot **salvar la vida** de la víctima.

Ja sabem que, en el cas de les joves, el grup d'amistats pot exercir una influència molt gran per prendre consciència i ajudar-les a allunyar-se de l'agressor. Per aquesta raó, els pares s'han d'acostar a les amistats de la seua filla que la estiguen ajudant o que podrien fer-ho. Cal que tot el **cercle de gent propera, s'hi involucre i ajude** en aquesta situació de risc.

D'acord amb les indicacions de la guia Què fer si la meua filla ha sigut maltractada? editada per la Comissió per a la Investigació dels Maltractaments a Dones (2013)⁴:

És menester que les amistats i els familiars de la jove coneguen que

El vincle amb una parella violenta pot intimidar i llevar la llibertat d'acció i de pensament

La por inculcada amb amenaces, insults, cops i desqualificacions produeix indefensió i disminueix l'autonomia de la jove i la seua capacitat de prendre decisions

Quan i com intervindre?

Des del primer moment que sospite o intueisca que la vostra filla pot estar sent víctima de violència per part de la seua parella

No espereu a veure cops o marques al seu cos

No creieu que, en pensar-ho o intuir-ho, esteu exagerant augmentant la gravetat dels fets.

És probable que, tot i que la intuïció o pensament que existeix la violència en eixa parella se us acudisca ara, el problema existisca des de fa temps

És molt important que intenteu establir una bona comunicació amb la seua filla i crear un entorn de confiança on es puga parlar del que està ocorrent

4// <http://malostratos.org/archivos/2013/03/guia-que-hacer-si-mi-hija-sufre-malostratos.pdf>

Si la vostra filla s'ha decidit a contar-vos que està sent víctima de violència de gènere...

- Doneu-li les gràcies per haver confiat en vosaltres
- Escolteu el que ella us conte. Adopteu una actitud receptiva sense preguntar ni jutjar
- Creieu tot el que us relate
- No la pressioneu preguntant-li detalls concrets o situacions acurades
- No censureu. No qüestioneu. No pregunteu. Sobretot, escolteu!!!!
- Respecteu els seus silencis
- Oferiu-la acompanyar-la a un Centre o Servei d'Assistència especialitzada
- Deixeu-li molt clar que el que acaba de contar és una situació de risc per a la seua vida i **que vosaltres esteu per ajudar-la**
- Teniu paciència. **Respecteu els seus temps**

Quan finalitze el relat

Pregunteu-li com creu ella que vosaltres podeu ajudar-la

Assegureu-vos de saber si hi ha algú més que conega el maltractament

En cas afirmatiu, contacteu amb aquesta(es) persona(es) i intercanvieu informació

Feu que aquesta(es) persona(es) forme(n) part de la xarxa de contenció i suport

Expliqueu-los el que sabeu i la possibilitat de consultar amb un servei especialitzat

Tracteu d'unificar criteris i posicions envers el que ha succeït o està succeïnt i com actuar

Si la vostra filla té la vostra confiança, us contarà els fets a poc a poc quan pugui. Recordeu que el que no conta en eixe moment no ho està amagant necessàriament. Simplement és possible que no pugui contar-vos-en més en eixe moment. **No insistiu en tenir detalls ni relats més llargs quan això no succeeïca. Teniu paciència i espereu mentre l'acompanyeu.** Açò també és aplicable a la decisió d'allunyar-se d'eixa parella violenta.

Si no està preparada o convençuda per terminar amb la relació, no la forceu, no la pressioneu. Espereu i respecteu els temps que marca la vostra filla

Si, com a pares o tutors, sentiu por o preocupació per la vostra filla o simplement no sabeu què fer per encarar la situació, consulteu immediatament un Servei d'Assistència especialitzat. Allà podran orientar-vos sobre com tractar el problema. Intenteu **no transmetre-li l'angoixa i la por que vosaltres sentiu com a pares**.

A més, és molt important saber que...

- **No hi ha res que pugui justificar la violència** ni el maltractament
- **Una víctima mai no és culpable** de les situacions de violència. Ajudeu-la a no sentir-se culpable si aquesta fóra la seua reacció.
- **Hi ha secrets que no s'han de guardar**, en especial aquells que impliquen riscos per a la vida i la salut d'algú que és victimitzat
- **Informe**u de la violència exercida per l'agressor a les persones properes de la xarxa de suport
- Si la víctima ha decidit trencar el vincle amb l'agressor, és molt important que **reba suport i ajuda per a distanciar-se'n**

L'objectiu final de la xarxa de suport formada pels pares i les amistats més properes junt als serveis especialitzats és ajudar la víctima a trencar el vincle que la reté en eixa relació violenta i s'allunye definitivament del maltractador

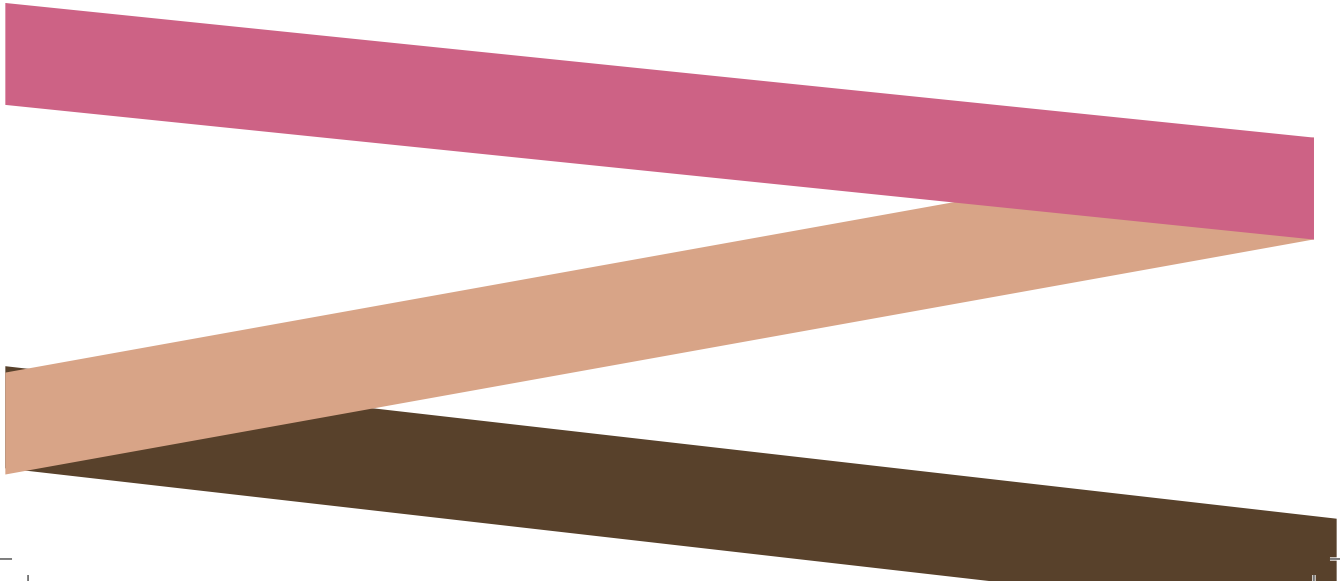
13 Com puc saber que el meu fill és un maltractador?

Segons Joseph M. Carver⁵, el maltractador provoca un danys importants emocionals i psicològics en la seua víctima. Sovint, la seua nul·la empatia i la seua autocrítica deficient li impedeixen considerar que els abusos que exerceix contra la seua parella siguen un problema. En certa manera, l'agressor sempre ha viscut amb eixa personalitat i conducta, creient fins i tot que allò que fa "és normal".

La següent llista és un intent de traçar les característiques conductuals més rellevants d'un maltractador i proporcionar una manera que els pares i les amistats de la jove puguin identificar relacions nocives abans que aquesta puga veure's severament perjudicada emocionalment o física.

Quan existisca un cert nombre de les conductes i actituds que apareixen a continuació, no es tracta d'una probabilitat o possibilitat; el maltractador farà mal a la seua parella si eixa relació continua.

3// <http://www.mental-health-matters.com/relationships/171-warning-signs-that-youre-dating-a-loser>

Actitut o conducta violenta	Descripció breu
Maltractament intencional	▶ Un maltractador farà mal intencionadament, amb crueltat
Compromís ràpid	▶ Vol comprometre's o casar-se ràpidament
Temperament esglaiador	▶ El maltractador té un caràcter que fa por a la seua parella
Destruïx la confiança de la parella	▶ Erosiona la seua autoestima a poc a poc
Impedeix el suport extern	▶ L'allunya de les amistats i de la família
Passa de l'amabilitat a la crueltat	▶ Fa mal i demana perdó constantment
"És sempre la teua culpa"	▶ Culpa la parella de la violència que exerceix
Pànic a trencar	▶ Sent pànic amb la idea de trencar (excepte si la idea és seua)
Elimina qualsevol interès extern	▶ Anima la parella a deixar aficions, interessos o activitats externes
Control paranoide	▶ El maltractador vigilarà i sabrà on és i amb qui és la seua parella
Humiliació pública	▶ La critica i deixa en evidència davant d'altres
Mai no és prou	▶ La convenç que mai no és prou bo/bona per ell
Considera tenir dret	▶ Creu tenir dret a fer qualsevol cosa que vulga
No agrada a la família ni als amics	▶ Ells veuen el que està fent-li quan la relació va avançant
Conta històries desagradables	▶ Com a protagonista de violència, insensibilitat, rebug dels altres...
Dues cares	▶ Alterna la violència amb comportaments tous i complaents
Obliga a tindre molta cura	▶ Hi ha por a dir el que s'ha fet, a criticar-lo o a qüestionar-lo
Torna boig/boja la parella	▶ "Obliga" la seua parella a fer "bogeries" com a autodefensa
Menysprea la resta de persones	▶ Els sentiments i opinions de la resta no tenen importància

14 La importància de les famílies en la prevenció de la violència en parelles joves

La prevenció primària de la violència en les relacions afectives dels joves s'ha de realitzar des de la família en col·laboració amb l'escola

Les famílies han de prendre més consciència de la seua funció en la prevenció i detecció de la violència de gènere en les relacions afectives dels seus fills així com de la necessitat que col·laboren amb l'escola per prevenir-la i detectar-la precoçment.

Segons l'estudi mencionat abans "Igualtat i prevenció de la violència de gènere entre l'adolescència i la joventut", en cas de viure situacions de maltractament amb la parella...

Parlarien amb sa mare
el 80,8% de les xiques i el 65,2% dels xics

Parlarien amb son pare
el 60% de les xiques i el 59% dels xics

El comportament dels joves en les seues primeres parelles funciona principalment per imitació. Els joves actuen de manera semblant als seus referents, entre els quals destaquen la seua família, les seues amistats i els mitjans de comunicació, que influeixen clarament en l'assumpció de rols poc crítics amb la violència i en facilitar la seua normalització.

Els models apresos i els consells escoltats pels adolescents i joves espanyols a persones adultes (generalment els pares) sobre el domini, la submissió i la violència destaquen entre les condicions principals de risc que aparega la violència de gènere (augmenten la probabilitat d'exercir-la o de patir-la): i els models i consells oposats, sobra la igualtat i la no violència, semblen actuar com una condició de protecció important.

Alguns consells sobre el domini, la submissió i la violència en la parella

"Per tenir una bona relació de parella, l'home ha de ser superior a la dona en tot"

"Les dones han d'evitar oposar-se a l'home que estimen"

"La gelosia és una expressió de l'amor"

"Si algú et colpeja, colpeja'l tu"

Això reflexa la **necessitat que les famílies disposen de prou formació sobre com encarar la violència de gènere que pugui aparèixer en les relacions afectives dels seus fills i filles, siguin capaces d'identificar-la** des de les seues primeres manifestacions i sàpiguen què fer en aquest cas (**on acudir** per disposar de l'ajuda més eficaç per aturar aquesta violència)

Els consells sentits amb més freqüència a persones adultes per la majoria dels adolescents **són els que coincideixen amb els valors d'igualtat, respecte mutu i no violència**; valors que semblen coincidir amb el que la nostra societat vol transmetre a la infància i a la joventut. Això posa l'accent en la importància de la família per influir en la prevenció de la violència de gènere de les parelles de joves i adolescents, ja que aquest és l'escenari en què les persones adultes parlen d'aquests temes més sovint.

D'acord amb l'anterior, els consells que descriuen de forma explícita les relacions de parella en termes de superioritat-inferioritat son molt poc transmesos en l'actualitat. Tanmateix, encara es transmet un consell que pot augmentar el risc de violència de gènere: "La gelosia és una expressió de l'amor".

Els consells a favor de la igualtat i la no violència han sigut més escoltats per les xiques, al contrari del que succeeix amb els consells sobre el domini i la violència, que han sigut més escoltats pels xics. Val a dir que sembla que una de les principals condicions de risc de violència de gènere és justificar la violència com a forma de resoldre els conflictes i de reaccionar a les agressions o ofenses.

Aquests resultats reflecteixen la **necessitat d'incorporar el treball amb les famílies a la tasca de prevenció de la violència**.

Créixer en una família on existisca o on es justifique la violència és una condició de risc per implicar-se en una relació de parella violenta

15 On anar en cas de necessitar ajuda

S'ha d'acudir a serveis especialitzats que ajuden i assessoren les víctimes de violència i que tinguen programes específics de prevenció de la violència de gènere dirigits a parelles joves

Ajuntaments de la Província

El primer i més proper recurs a l'abast de qualsevol ciutadà o ciutadana, en matèria de violència de gènere, és el seu **Ajuntament**, ja siga a través de la Regidoria de Servicis Socials, d'Igualtat o Dona, o d'algun recurs municipal especialitzat. La informació de les dades dels 141 Ajuntaments amb què compte la província d'Alacant es poden extraure de la pàgina web de la Diputació Provincial d'Alacant www.diputacionalicante.es

Telèfons d'interés

016

Telèfon d'informació i assessorament jurídic del Ministeri de Sanitat, Servicis Socials i Igualtat

En cas d'emergència

112

Emergències

062

Guàrdia Civil

091

Polícia Nacional

900 580 888 ▶ *Telèfon Atenció Dona 24 hores de la Comunitat Valenciana*

900 191 010 ▶ *Informació Institut de la Dona*

Centres INFODONA en la província d'Alacant

És una xarxa de centres de la Conselleria de Benestar Social l'objectiu de la qual és l'assessorament a dones.

Horari d'atenció: matins de 9.00 a 14.00 i una vesprada a la setmana de 16.30 a 18.00 h.

En la província comptem amb els centres següents:

Alacant_____965 92 97 47	Dénia_____966 42 57 42	Santa Pola_____966 10 60 26
Alcoi_____965 53 71 24 ext. 2629	Elda_____966 98 03 04	Torrevieja_____965 70 73 25
Almoradí_____965 70 23 82/94	Elx_____965 44 11 75 / 966 67 11 98	Villena_____965 34 81 28
Benidorm_____966 83 00 41	Orihuela_____965 35 96 23	

Enllaços d'interés

www.diputacionalicante.es

A través d'aquesta web es poden obtenir les dades del 141 ajuntaments de la província i documentació d'interés dins de l'Àrea d'Igualtat, Joventut i Ciutadans Estrangers

www.bsocial.gva.es

Pàgina web de la Conselleria de Benestar Social on es pot obtenir tota l'informació, documentació, publicacions i recursos d'interés a la Comunitat Valenciana

www.msssi.gob.es

Pàgina web del Ministeri de Sanitat, Servicis Socials i Igualtat on trobar informació diversa relativa a la evolució i tractament de la violència de gènere al nostre país

www.msssi.gob.es/ssi/violenciaGenero

Pàgina web de la Delegació del Govern per a la Violència de Gènere

Més informació

Als Organismes d'Igualtat de les Comunitats Autònomes

Als Centres d'Atenció a la Dona autonòmics i locals

A les Oficines d'Atenció a les Víctimes del Delicte a les sus dels Jutjats

Als serveis d'Orientació Jurídica dels Col·legis d'Advocats

A les diferents organitzacions de dones i d'estrangers

